

EPISCOPUL FILOTEI – LUPTĂTOR UNIONIST

Constantin I. STAN
Alexandru GAIȚĂ

Episcopul Filotei (1850-1860) s-a născut în anul 1805 la Cernat, lângă Brașov primind numele de botez Filip. El era fiul lui Ioan și al Dobrei Pârșoi. Filotei a îndeplinit, mai întâi, funcția de econom al Episcopiei Buzău sub episcopatul lui Chesarie. A devenit ierarh al Buzăului, la 15 septembrie 1850¹. În vremea lui s-au ridicat ori s-au reparat 91 de biserici în eparhia de la Curbura Carpaților cum au fost, de exemplu, bisericile din Maxenu și Gălbinași (județul Buzău), Scorțaru Nou (județul Brăila). A restaurat Mănăstirea Ciolanu, după un incendiu devastator, a zidit clopotnița de la biserica din Pârscov. A refăcut biserica Sf. Dumitru din București, metoh al Episcopiei Buzăului, distrusă de un puternic incendiu². Exemplele însă pot continua. Episcopul Filotei a desfășurat și o intensă activitate culturală. A întreținut strânse legături cu mitropolitul Andrei Șaguna de la Sibiu. Acesta din urmă îi expedia la 8 august 1854, atunci în calitate de episcop ortodox al Transilvaniei, ierarhului de la Buzău o scrisoare informându-l că a publicat în tipografia diecezană sibiană carte intitulată *Elementele dreptului canonic al Bisericii drept credincioase răsăritene*, în care „după puțință, am desfășurat așezămintele sfinței noastre biserici după canoanele făcute de S. S. Părinți. Cum că o asemenea carte este folositoare pentru tot creștinul pentru un preot însă de neapărată trebuință e de prisos a mai pomeni”. Filotei a primit o dată cu lucrarea lui Șaguna și trei numere din „Telegraful Român”. Autorul mesajului releva, în continuare, că „Tendința și scopul acestui jurnal este de a apăra biserica noastră de atacările străinilor, a împărtăși creștinilor cuprinsul ordănicinilor politice și bisericești țintitoare la binele obștesc a da felurite învățături trebuincioase pentru viața soțială, a face cunoscute întâmplările cele mai momentuoase ale lumii politice”. Părintele A. Șaguna îi cerea episcopului Filotei să recomande jurnalul sibian „și altor preoți și mireni din dieceza Prea

¹ Gabriel Cocora, *O sută de ani de la moartea Episcopului Filotei al Buzăului*, în „Glasul Bisericii”, an XX, nr. 1-2, 1961, pp. 136 sqq.

² Ec. Gheorghe Ionescu, *Viața și activitatea lui Filotei episcopul Buzăului*, ed. a II-a, București, 1941, pp. 61 sqq.

Sfinției Tale și a-i îndemna ca să se prenumere la acest jurnal, care iese de două ori pe săptămână și a cărui preț pentru țările străine pe o jumătate de an e 18 sfați”³.

După exact o lună, pe 8 septembrie 1854, episcopul Filotei a trimis răspunsul viitorului mitropolit ortodox al Transilvaniei mulțumindu-i „din suflet pentru cartea ce ați avut dragoste a ne trimite”. Ierarhul de la Buzău aprecia lucrarea ca fiind „pe cât de folositoare și trebuincioasă pentru noi, pe atât mai mult se simțea trebuința și lipsa ei”. De aceea, episcopul Filotei îi solicita lui A. Șaguna să-i trimită 15 exemplare înaintându-i, totodată, și 200 de sfați costul lor integral. Tot cu această ocazie autorul mesajului releva preocuparea lui Șaguna „de a da lumina aceasta vădește nu puțin dragostea și râvna ce aveți pentru luminarea și înaintarea sfintei noastre biserici”. El sublinia, mai departe, că în privința jurnalului „Telegraful Român” avea „cu totul părerea de rău că nu-l primim și acum după cum m-abonasem mai înainte a-l primi. Și aceasta vine din anevoința și greutatea cu care se strecoară până aici și aceasta prea târziu, din care pricină siliți ne-am găsit peste dorința noastră a înceta de a ne mai abona”. Episcopul Filotei îi solicitase, în final, omologului său de la Sibiu să-i expedieze cinci cărți „de care biblioteca acestei sfinte episcopii are mare nevoie, pe care după toate cercetările ce am făcut pe aici, n-am putut a le dobândi (...).

Cărțile voite:

1. *Floarea adevărului pentru pace și dragoste de obște din grădinile Sf. Scripturi tipărită la anul 1750 și retipărită a doua oară la 1816.*
2. Petru Pavel Aaron, *Păstoreasca datorie a Dumnezeieștii turme, tipărită la Blaj în anul 1759.*
3. Petru Pavel Aaron, *Păstoreasca poslanie sau dogmatică învățătură, tipărită la Blaj, în 1760.*
4. Petru Pavel Aaron, *Începerea așezământului și iscăliturile soborului de la Florența, 1762, editat la Blaj în 1762.*
5. Ioan Bob, *Forma clerului și a Păstorului bun, care a văzut lumina tiparului la Blaj în 1809.*
6. Petru Maior, *Istoria bisericească* (titlul complet *Istoria Bisericei Românilor atât acestor dincoace precum și a celor dincoace precum și a celor dincolo de Dunăre*)⁴.

Legăturile lui Filotei cu A. Șaguna au continuat și în anii următori. Astfel, în noiembrie 1858, episcopul de la Buzău i-a trimis ierarhului de la Sibiu *Biblia sau Testamentul Vechiu și Nou*, tom. I, Buzău, Tip. Sfintei

³ Andrei Șaguna, *Corespondență*, vol. I/1, ediție de Nicolae Bocșan, Ioan Vasile Leb, Gabriel Gărdan, Pavel Vesa, Bogdan Ivanov, Cluj – Napoca, 2005, pp. 230-231, doc. 118.

⁴ *Ibidem.*, pp. 232-233, doc. 119.

Episcopii, 1854 și *Biblia sau Testamentul Vechiu și Nou*, tipărit în zilele prea Luminatului și prea Înaltului nostru Domn Barbu Dimitrie Știrbei, tomul II-IV, Buzău, 1855⁵.

Cea mai importantă latură a activității sale bogate a fost legată de lupta pentru Unirea principatelor. Încă din ianuarie 1857, episcopul Filotei s-a integrat perfect în mișcarea unionistă. Ierarhul buzoian a expediat clericilor din eparhie o *Circulară la rugăciunea pentru Unire*. El a subliniat, mai întâi, că „Patria ne leagă prin existența noastră și prin aplicarea de dragoste și de simpatie cu toate generațiile mai înainte de noi și ne face cunoscute celor care vor urma după noi”. Autorul circularii se adresa, în continuare, preoților evidențiind faptul că ei au fost întotdeauna în decursul istoriei alături de popor: „Crucea, semnul credinței și de păstorire spirituală ea era și semnalul de luptă și stindardul sfânt pe câmpul bătăliilor și în mijlocul luptelor din care preoții ieșeau învingători. Episcopul Filotei solicita, cu acest prilej, slujitorilor altarului să acționeze cu energie și perseverență pentru realizarea Unirii Principatelor Române: „Dar spre a-și cere viața sa, drepturile sale, trebuie ca poporul român să se unească într-un cuget și o voință și apoi să-și aleagă vechilii sau deputații săi, care înaintea puterilor să nu exprime și să nu ceară decât voința nației, care s-a manifestat destul de lămurit în programul său”. Semnatarul circularii vorbește, prin urmare, de „tot românul” care are datoria „să se unească într-un cuget și o voință”. În final episcopul de Buzău cere preoților să facă rugăciuni și să organizeze acțiuni astfel încât „drumul luminii, al dragostei și al țării, să unească inimile tuturor românilor în aceeași dorință și voință pentru binele și fericirea scumpei noastre patrii”⁶.

Atitudinea lui Filotei a nemulțumit pe Mitropolitul Primat Nifon, motiv pentru care l-a chemat în București admonestându-l pentru circulara emisă. Acest fapt a fost confirmat de baronul Talleyrand - Perigord, agentul Franței în principate. Acesta îi scria la Paris în ianuarie 1857 superiorului său, contele Colonna Walewski (1810-1868) că „Episcopul Buzăului, a cărui adeziune la programul partidului național a fost notificată Excelenței Voastre în ultima mea scrisoare, a venit pentru câteva zile la București, chemat probabil de Mitropolit. Întâlnirea celor doi ierarhi – se spune în document – a fost foarte vie. Eminența Sa muștrându-și foarte grav sufragantul”⁷.

⁵ *Ibidem.*, p. 237, doc. 122.

⁶ Ec. Gh. Ionescu, *op. cit.*, pp. 139-140 și Antoinie Plămădeală, *Episcopi ai Buzăului în cultura română*, în „Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților”, vol. II, Buzău, 1983, pp. 95-97.

⁷ Ghenadie Petrescu, Dimitrie A. Sturdza, Dimitrie C. Sturdza (editori), *Acte și documente relative la istoria renașterii României* (în continuare *Acte și documente*), vol. IV, București, 1889, p. 334.

În schimb, comisarul Talleyrand - Perigord sosit la Buzău în 9 aprilie 1857 intenționa să facă o vizită episcopului Filotei pentru a se convinge asupra bunelor intenții ale buzoienilor privind susținerea Actului Unirii. Potrivit propriei sale mărturii, înaltul oaspete a fost așteptat la porțile orașului de prefectul județului și de o însemnată escortă de cavalerie. În salonul de onoare al Episcopiei, Talleyrand s-a bucurat de primirea a 150 de persoane, care i-au strigat la sosire „Trăiască Unirea”. În numele locuitorilor orașului, înaltului oaspete i s-a înmănat o adresă în care se exprima un „vot unanim pentru unire, autonomie (...) și un guvern reprezentativ și constituțional (...) interesat ca dorințele noastre să fie împlinite, dacă voiți să ne faceți fericiți”⁸. După aceea, întreaga seară, palatul Episcopal a fost vizitat de numeroși locuitori care veneau să prezinte cărțile de vizită (semnul de alianță adoptat pentru unitatea celor două principate)⁹.

Forțele reacționare antiunioniste, reprezentate mai ales de boierimea conservatoare încercau să frâneze acest proces obiectiv. S-au comis unele abuzuri la întocmirea listelor electorale. Problema era generată de censul destul de ridicat, ajungându-se la un venit anual de cel puțin 400 de galbeni. Nu puteau vota cei a căror avere era pusă sub sechestru sau suferiseră condamnări „la pedepse degradante”¹⁰.

Au existat și cazuri în care unii alegători au fost scoși de pe liste în mod abuziv. Paharnicului buzoian Nicolae Păcleanu, susținător al Unirii i se contestau actele doveditoare aduse pentru confirmarea proprietății, ele dându-i dreptul să se înscrie printre alegătorii direcți. De asemenea Ghiță Negulescu și Mihalache Pleșoiănu au fost înlăturați de pe listele electorale sub motivul că „erau persoane lipsite de întregimea drepturilor politice”¹¹.

În toate județele Valahiei s-au înființat comitete unioniste care au dus o vie propagandă pentru susținerea și răspândirea ideilor de unitate în păturile largi ale populației.

La Buzău, pe data de 4/16 martie 1857 s-a creat un comitet unionist, alcătuit din 15 persoane reprezentând diverse categorii sociale: boieri, mici proprietari, orășeni, dar și un reprezentant al țăranimii. A doua zi, membrii

⁸ *Ibidem.*, pp. 409-410; Dimitrie A. Sturdza, *Însemnătatea Divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renașterii României*, București, 1912, p. 127.

⁹ *Ibidem.*; vezi Constanța Tănase, *Buzoienii și Unirea Principatelor*, în „Analele Buzăului”, I/2009, p. 90.

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ G. Cocora, *Pentru libertate și unitate. Studii, articole și documente de istorie buzoiană*, București, 1983, p. 60.

comitetului au ales un președinte în persoana lui Scarlat Voinescu. Tot acum s-au trasat liniile directoare ale activității ce urma să se desfășoare¹².

Acțiunea principală urma să se desfășoare în lumea satelor deoarece populația de aici reprezenta o majoritate covârșitoare. Încă din 7/19 martie 1857, Comitetul Unionist buzoian a trimis în plase 29 de comisari de propagandă, care să susțină în rândurile populației ideea de unire. De altfel, țăranii și mica burghezie reprezentau baza activității comitetului unionist buzoian fapt remarcat și în epocă¹³. Propaganda electorală se desfășura prin adunări politice, dar comisia internațională prin protocolul său din 1/13 aprilie 1857 și căimăcămia la 23 mai același an hotărâsc ca aceste adunări considerate ca fiind periculoase să nu mai aibă loc decât după afișarea listelor electorale¹⁴.

Buzăul se prezenta însă ca o citadelă a partidei naționale care desfășura o intensă activitate, fapt dezvăluit și de o corespondență din 21 aprilie 1857 către ziarul „L'Etoile du Danube”, care arată că în acest district situația este din ce în ce mai bună pentru uniști reliefându-se faptul că „aici nu rămân decât două focare ale reacțiunii și în oraș abia șase indivizi rătăciți, care încearcă cu un deget să bareze un torent”¹⁵. Și acești șase indivizi trebuiau lămurii și aduși pe calea cea bună, astfel încât la scrutinul care se apropia să se poată alege cinci reprezentanți, care să reușească susținerea în divan a cererii districtului. La 5 și 30 iunie 1857, administrația județului Buzău înainta organelor superioare listele electorale nedefinitivate, care vor suferi o serie de modificări ca urmare a activității desfășurate de comitetul județean de cercetare a contestațiilor înființat prin ordinul caimacamului din 18 iulie 1857 aflat sub controlul adunării districtuale¹⁶.

Listele electorale cuprindeau 170 de alegători de gradul I și 328 de gradul al II-lea. În lista țăranilor electori de al III-lea grad, județul Buzău figurează cu 216 sate având un număr de 19.115 familii contribuabile și cu 16.662 țărani înscriși.¹⁷ Lista locuitorilor din orașul Buzău, potrivit recensământului întocmit în 1853, cuprindea un număr de 7.220 suflete, din care numai „79 electori înscriși și un deputat în Divanul ad-hoc”¹⁸. Acest deputat era Nae Stănescu care

¹² Tudor Sârbu (editor), *Documente privitoare la activitatea Comitetului Unionist în Buzău*, în „Revista Arhivelor”, 1959, nr. 1, pp. 110-111.

¹³ Cornelia Bodea (coord.), *Documente privind Unirea principatelor (corespondență politică 1856-1859)*, vol. III, București, 1963, p. 225.

¹⁴ G. Cocora, *Pentru libertate ...*, p. 61.

¹⁵ *Acte și documente ...*, vol. VI/2, p. 695.

¹⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond Ministerul de Interne. Divizia Administrativă (în continuare A.N.I.C., fond Min. de Int., Div. Adm.), dosar 101/1857, f. 492-494.

¹⁷ *Acte și documente ...*, vol. V, p. 682.

¹⁸ *Ibidem.*, pp. 686-687; Dimitrie Gh. Ionescu, *Istoria orașului Buzău. Din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, 1979, p. 147.

a participat la lucrările din București. Observăm că orășenii erau admiși într-un procent extrem de redus practic ceva mai mult de 1% îndeplineau condițiile legale de avere.

Ca urmare a numărului relativ mic de alegători pe adresa Comitetului județean de cercetare a contestațiilor, înființat la 22 iulie 1857, au fost expediate numeroase reclamații. Unii nu au avut câștig de cauză, iar alții după cum este cazul pitarului Sandu Musceleanu, ori al lui Gheorghe Micul sau Stelian Andrei au fost repuși în drepturi¹⁹.

Alegerile urmau să se desfășoare în perioada 7-17 septembrie 1857. Cele destinate marilor proprietari s-au ținut pe 14 septembrie. Din cei 69 de alegători reprezentând marea boierime s-au prezentat 60. Ei au ales pe Nicolae Păcleanu și pe Scarlat Voinescu. O înfrângere rușinoasă a înregistrat fostul domn Gheorghe Bibescu, care a întrunit numai 11 voturi, în timp ce Barbu Știrbei a câștigat doar 5²⁰.

În data de 15 septembrie 1857, delegațiile plaselor și plaiurilor buzoiene (câte cinci din fiecare plasă și plai aleși la 13 septembrie), reprezentând proprietarii de moșii de la 10 până la 99 fălci adunate în reședința de județ „în număr de 29 lipsind doar unul, toți într-o unire terminând votația au ridicat în sus pe pitarul Costache Ciochinescu, declarându-l că acesta este deputatul dumnealor fără a rămâne unul măcar sub altă opinie”²¹.

Analizând această consultare electorală Iancu Marghiloman nota într-un raport adresat superiorilor că „la alegeri s-a păstrat cea mai bună armonie și liniște”. La 7 septembrie 1857 au fost aleși câte doi delegați de fiecare sat plugăresc, adică 432 delegați. Trei zile mai târziu, ei au mers la subadministrația plaselor și plaiurilor respective unde dintre ei s-au ales câte doi delegați de fiecare plasă²².

La 16 septembrie 1857, administrația districtului anunță telegrafic prin adresa nr. 8809, Ministerul Afacerilor Interne că deputatul clasei plugărești a fost ales în unanimitate Costache Moglan, din satul Grabicina. El era unul din primii învățători sătești de pe meleagurile buzoiene. Născut în anul 1808, sau 1815, Costache Moglan era fiu de birnic din satul Beciu. După absolvirea Școlii Normale din Buzău a fost numit învățător la 25 iulie 1838. Timp de zece ani a îndeplinit funcția de revizor școlar în Plaiul Slănic (1838-1848). În perioada 1848-1857, când școlile au fost închise a funcționat ca învățător

¹⁹ A.N.I.C., fond Min. de Int. Div. Adm., dosar 102/1857, f. 3.

²⁰ Constantin G. Dumitrescu (editor), *Material documentar privind istoria orașului Buzău până la 1944*, vol. III A (Manuscris aflat la Direcția județeană Buzău a Arhivelor Naționale), f. 141-142.

²¹ *Ibidem.*, f. 146; Ion Moldoveanu, *Aspecte din Epoca Unirii la Buzău*, în vol. Studii privind Unirea principatelor, București, 1960, p. 510.

²² A.N.I.C., fond Min. de Int. Div. Adm., dosar 104/1857, f. 41-42.

particular și cântăreț în biserica satului. Va reveni la catedră când școlile s-au redeschis. La 2 iulie 1857, C. Moglan a expediat „prezidentului” Comitetului buzoian Sc. Voinescu un memoriu cerând aplicarea tratatului de pace de la Paris din 1856: „Grăbiți, dar grăbiți Domnilor, nu pregetați a pune în lucrare cele spre fericirea patriei și a fiilor săi, celor adevărați. Ajutați cu toată osârdia și dreptatea Măriei Sale preluminatului nostru Prinț, spre a isprăvi cele puse în lucrare fiți credincioase mădulare cei ce stați aproape de dânsu și lucrați împreună la săvârșirea acestui lucru mare și ne pomenitu de noi. Vă rogu foarte și cu toată supunerea să luați aminte foarte bine și să cunoașteți și aceasta că lingușitorii și fățarnicii sunt mulți”²³. C. Moglan și-a continuat activitatea didactică și obștească în comuna Grabicina. A condus revolta sătenilor din 1866, izbucnită ca urmare a modului în care au fost aplicate prevederile legii rurale din 1864. Datorită acestui fapt într-un document ale autorităților centrale era considerat ca fiind „instigatorul nesupunerii ăl mai de căpetenie și perturbator continuu”²⁴. A murit la 15 ianuarie 1874.

Alegerea deputatului orașului s-a făcut la data de 17 septembrie 1857. Cei 78 de alegători din 118 înscriși în liste au ales ca deputat pe Nae Stănescu. Episcopul Filotei, ca membru al clerului înalt a devenit membru de drept, iar deputatul preoților a fost părintele Vasile Serea. În fond, deputații buzoieni aparțineau „partidei naționale”. Într-o corespondență din București trimisă la 17/29 septembrie 1857, ziarului „Steaua Dunării” se arăta că „unirea triumfă pretutindeni”, iar deputații de Buzău „fac parte din Partidul Național”²⁵. Între ei se afla și episcopul Filotei „om prudent și înțelept”. De asemenea, protopopul V. Serea este și el perceput în categoria „celor progresiști”. Deși era deputat al marilor proprietari Scarlat Voinescu făcea parte din categoria boierilor de clasa a doua și avea aceleași idei înaintate ca și fratele său Ion Voinescu II. Nicolae Pâcleanu un alt reprezentant al marilor proprietari îndeplinea funcția de șef al departamentului interior și era devotat lui Ion Ghica, fiind, totodată, membru activ al partidului național progresist²⁶.

Listele deputaților aleși pentru Divanul ad – hoc al Munteniei vor apare în „Buletinul Ofițial” din 22 septembrie/ 9 octombrie 1857 în ele figurând desigur și cei cinci deputați aleși pe meleagurile buzoiene²⁷. În felul acesta,

²³ Liviu Octavian Rogoz (editor), *Documente cu privire la Costache Moglan*, în „Tezaur”, Buzău, III, nr. 4, mai 2008, p. 105.

²⁴ Valeriu Nicolescu, Gheorghe Petcu, *Buzău – Râmnicu Sărat. Oameni de ieri. Oameni de azi*, Buzău, 1999, p. 135; Ilie Mândricel, *Izvoare din adâncuri. Începuturile învățământului buzoian la sate*, Buzău, 2000, p. 105.

²⁵ *Acte și documente ...*, vol. V, p. 656.

²⁶ *Ibidem.*, p. 660; vezi și G. Cocora, *O sută de ani de la moartea Episcopului Filotei al Buzăului*, în *loc. cit.*, p. 153.

²⁷ A.N.I.C., fond Divanul Adunării Ad – hoc din Țara Românească, dosar 1/1857, f. 3.

poporul român încheia o etapă de seamă în lupta sa pentru făurirea statului național, căci cele două au fost, așa cum remarca acad. Dan Berindei „tribunale de la înălțimea cărora românii au putut exprima în fața Europei dorințele lor legitime și să ceară satisfacerea lor”²⁸.

Chiar un adversar declarat al Unirii Principatelor comisarul britanic Bulwier, aflat în ziua de 27 septembrie/9 octombrie 1857 la Buzău alături de Talleyrand Perogord scria în acele zile istorice lui Clarendon că „adevărul pe care trebuie să ni-l mărturisim nouă însă ne este că aproape toți din acest principat sunt, sau spun că sunt pentru unirea celor două principate sub un domnitor străin”²⁹. Totodată, mișcarea unionistă își dovedise forța, iar programul ei va fi programul pe care adunările ad-hoc îl vor adopta ca deziderat unanim al națiunii noastre. După încheierea alegerilor din Țara Românească, caimacamul Alexandru Ghica a lansat un apel prin care cerea ca duminică 29 septembrie, să se afle toți deputații în capitală pentru deschiderea Divanului ad-hoc³⁰.

Lucrările Divanului ad-hoc al Munteniei au fost inaugurate prin solemnități deosebite pe data de 30 septembrie/12 octombrie 1857. Mai întâi a avut loc un *Te Deum* în Catedrala Mitropolitană din București la care a participat și populația orașului.

Reprezentanții „Partidei Naționale” s-au organizat înainte de deschiderea festivă a ședinței Divanului. La 23 septembrie/11 octombrie??? 1857!! a avut loc o consfătuire desfășurată în casa lui C. A. Rosetti, membru marcant al grupului liberalilor radicali, la care au luat parte părintele Vasile Serea, Costache Ciochinescu, Scarlat Voinescu, N. Stănescu, C. Moglan și N. Păcleanu lipsind însă episcopul Filotei³¹.

În ședința de deschidere a Adunării ad-hoc din 30 septembrie mitropolitul muntean Nifon au fost desemnați prin vot două comisii. Ele erau compuse din câte nouă membrii, și aveau drept scop principal verificarea puterii deputaților. Din prima comisie făceau parte și buzoiarii Scarlat Voinescu, Costache Moglan și protopopul Vasile Serea³². La rândul său episcopul Filotei a fost ales în data de 20 octombrie 1857 membru al *Comisiei pentru redactarea regulamentului interior* al adunării ad-hoc. Ulterior el a devenit președinte al acestei comisii³³. După mai puțin de o săptămână, la 8

²⁸ Dan Berindei, *Epoca Unirii*, ed. a II-a, București, 2000, p. 50.

²⁹ *Românii la 1859. Unirea principatelor Române în conștiința europeană. Texte străine*, vol. II, București, 1984, p. 370.

³⁰ *Acte și documente ...*, vol. V, p. 669; vezi și Vali Preda – Tudor, *Evenimentele de la 1859 în județul Buzău*, în „Analele Buzăului”, I/2009, p. 85.

³¹ I. Moldoveanu, *Costache Ciochinescu*, în „Școala Buzoiană”, nr. 1/1973, pp. 11-13.

³² A.N.I.C., fond Divanul ad-hoc al Țării Românești, dosar 5/1857, f. 1-2.

³³ *Ibidem.*; vezi și *Acte și documente ...*, vol. VII, București, 1900, pp. 33-34.

octombrie înaltul ierarh buzoian a primit funcția de președinte al *Comisiei pentru audierea dorințelor cetățenilor*. A doua zi pe 9 octombrie, episcopul Filotei a prezentat un raport în care era relevată voința de Unire a românilor din ambele principate: „Cine nu știe că, încă din timpuri bătrâni, dorința de românilor luminați a fost ca aceste două țări, care nu au decât un singur suflet, să fie împreunate într-un singur stat, ca astfel naționalitatea română să poată progresa și înflori (...). Această dorință a unirii ce în timpuri trecuți numai luminile o insuflau românilor, a devenit astăzi, prin lungile suferințe, un simțământ care domnește în inimile tuturor fără deschidere de clasă, de vârstă sau sex”³⁴. Momentul era surprins și de ziarul „Românul” care sublinia că ziua de 9 octombrie s-a sărbătorit în mai toate județele. Negustorii au organizat un frumos banchet în onoarea deputaților din Divanul ad-hoc. Episcopul Filotei a toastat acum „pentru unirea deputaților”³⁵.

Alte mărturii ale vremii arată că după citirea raportului Membrii Adunării s-au ridicat în picioare și au strigat cu putere: „Să trăiască Unirea!”, „Să trăiască România!”. Dezbaterile s-au dovedit foarte furtunoase fiind discutate toate cele patru puncte înscrise în cadrul programului „partidei naționale” care „s-a acoperit cu mai multe zeci de mii de subscripturi”³⁶.

Episcopul Filotei al Buzăului s-a dovedit a fi foarte activ în această perioadă. El a depus la 4 noiembrie 1857 un proiect de *Memorandum* care, din păcate, nu va fi citit în plenul adunării. El a fost ales însă membru al comisiei celor cinci, care urmărea să analizeze propunerea dacă Divanul ad-hoc trebuia să se limiteze la exprimarea dorințelor votate la 9 octombrie s-au dezvoltat în memorandum, ori să se exprime și alte dorințe referitoare la organizarea administrativă și reforma legislativă³⁷. Adunarea ad-hoc a Țării Românești a fost dizolvată pe 10 ianuarie 1858, după ce ea a aprobat înfăptuirea Unirii Principatelor, dar sub un principe străin.

În prima jumătate a anului 1858 s-a observat o stagnare a mișcării unioniste muntene, atât pe plan național, dar și local. După încheierea lucrărilor Conferinței de la Paris, din august 1858 s-a ajuns la o însuflețire în reluarea luptei naționale. Căimăcămia reacționară de la București a făcut unele abuzuri înlocuind o serie de administratori de districte. Potrivit telegramei lui Louis Beclard din 17 noiembrie 1858 către contele Walewski, din cei 17 administratori de județe, 9, adică mai mult de jumătate au fost înlocuiți³⁸. Administratorul județului Buzău, Ion Marghiloman a trebuit să plece din post,

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem.*, vol. V, p. 740; vezi și Constanța Tănase, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 93.

³⁶ *Acte și documente ...*, vol. VI/2, p. 34.

³⁷ *Ibidem.*, p. 337.

³⁸ *Acte și documente ...*, vol. IX, București, 1901, pp. 127-131.

fiind adus Costache Bălăcescu, devotat Căimăcămiei. Acesta din urmă a trecut la demiterea unor subadministatori de plase și plaiuri în care nu avea deplină încredere. La plaiul Slănic, de exemplu, a fost numit Iancu Dăscălescu, la plaiul Pârscov, pitarul Caloian Pleșoianu, în plaiul Buzău Silvestru Antonescu, la plasa Câmpul Nae Iarca, la Sărata Cănuță Alexandrescu, iar la plaiul Tohani pitarul Ghiță Negulescu³⁹. Aceste abuzuri, alături de alte ilegalități se regăsesc într-un memoriu înaintat la 13 decembrie 1858 de un grup de alegători buzoieni miniștrilor de externe ai puterilor garante⁴⁰. La rândul lor, 14 alegători din orașul Buzău au expediat o petiție diplomatului francez Louis Beclard, consulul Franței la București prin care îl informau că: „sunt violați în drepturile cele mai sacre de această tiranie (...). Autorii depeșei atrăgeau atenția că „Tribunalul din Buzău, fără nici o rațiune, în mod ilegal s-a apucat să-i scoată după liste pe cei cu drepturi și a înscris pe cei care nu aveau această calitate”⁴¹.

Legea electorală era însă foarte restrictivă. Țăranii clăcași și orașenii săraci nu aveau drept de vot, astfel că în listele electorale pentru Adunarea electivă pentru județul Buzău erau înscrși doar 107 alegători primari. Autoritățile locale buzoiene au luat măsuri severe de securitate pentru a preîntâmpina tulburările. Sala de vot din plaiul Pârscov era înconjurată de soldați. De asemenea, subadministratorul plaiului Slănic a scos afară trei alegători reintegrați de justiție prin sentințe judecătorești, iar alți opt alegători, în semn de protest au refuzat să voteze⁴². În plasa Tohani, subadministratorul și-a permis chiar să bruscheze și să amenințe alegătorii cum a fost cazul bătrânului Istrate Seculescu, ajuns la venerabila vârstă de 70 de ani „om corect și blând” cum îl caracterizează izvoarele vremii, dar și pe „liniștitul și onestul” Nae Mareș după cum îl apreciază mărturiile epocii⁴³.

Alegerile s-au desfășurat, după cum se vede, în condiții nu tocmai favorabile. Abuzurile și fărădelegile erau prezente în mai multe locuri. De aceea, 50 de alegători buzoieni au trimis Căimăcămiei un amplu și documentat memoriu în care dezvăluiau ilegalitățile comise de autoritățile administrative la acest scrutin electoral. Având în vedere această situație, ei considerau, pe bună dreptate, că „e rușine să ne prezentăm cu asemenea fructe palide vestește înaintea Puterilor Garante, ce s-au încrezut în noi și luptă cu generozitate și stăruință ca să ne statornicească drepturile pe care era aproape să le pierdem”⁴⁴.

³⁹ *Ibidem.*; Ion Moldoveanu, *Aspecte din epoca Unirii la Buzău*, în *loc. cit.*, p. 506.

⁴⁰ A.N.I.C., fond Min. de Int., Div. Adm., dosar 2/1859, f. 1-2.

⁴¹ *Acte și documente ...*, vol. IX, p. 197.

⁴² Gabriel Cocora, *Frământări politice buzoiene în jurul Unirii Principatelor*, în „Glasul Bisericii”, an XXXVIII, nr. 1-2, ianuarie – februarie 1979, p. 112.

⁴³ *Ibidem.*, p. 117.

⁴⁴ *Acte și documente ...*, vol. VIII, București, 1900, pp. 420-421.

De asemenea un alt grup de locuitori, dar din plaiul Slănic, a înaintat un protest vehement la București, caimacamului Ion Filipescu, în care au prezentat pe larg abuzurile, ilegalitățile săvârșite de subadministratorul plaiului arătând: „Vrem să ne dăm voturile în cunoștință, fără să fim influențați, s-au sfârâmați de baionete”. Autorii documentului evidențiau faptul că ei doresc să facă alegere în pace și liniște fără să fie influențați de autorități. În încheiere, semnatarii petiției protestau energic în numele dreptății totodată amenințând că „de nu veți face instalare, toți vom veni a protesta consulilor Puterilor Garante”⁴⁵. Buzoienii s-au ținut de cuvânt. Nemulțumiți de lipsa de reacție a guvernanților, ei s-au adresat printr-un memoriu consulului Rusiei țariste la București, Giers. Autorii materialului condamnau cu fermitate abuzurile administrației. De altfel, caimacamii Ion Manu și Emanoil Băleanu erau acuzați că au dat mână liberă consiliilor administrative locale, care puteau acum să revizuiască chiar și sentințele judecătorești date în materie electorală cu scopul vădit de a influența alcătuirea listelor electorale, în spiritul vederii lor politice⁴⁶.

Abuzuri însemnate s-au produs în timpul alegerilor desfășurate în plasele și plaiurile buzoiene. Un număr de 11 delegați din orașul Buzău au înaintat autorităților centrale un proces verbal în care arătau că alesul lor era Mihalache Pleșoianu. Discuțiile însă se prelungeau. După plecarea administratorului, produsă în jurul orelor 18, pentru a grăbi desfășurarea scrutinului, 13 delegați (câte trei aparținând plaselor Tohani, Câmpul, Slănic Sărata și unul din plaiul Buzău au proclamat în unanimitate ca deputat pe candidatul lor Nicolae Păcleanu⁴⁷. Într-o adresă din 13/25 decembrie 1858, din București înaintată miniștrilor de externe ai puterilor garante, se arăta că starea de lucruri din Muntenia „a ajuns la o astfel de extremitate, încât, s-a pierdut nădejdea de ajunge la elecții sincere și loiale”, de asemenea se menționează asupra destituirii abuzive a doi subadministatori din județul Buzău”⁴⁸.

Presa centrală a dezvăluit în paginile sale abuzurile și ilegalitățile comise în orașul și județul Buzău ziarul bucureștean „Românul”, spre exemplu, își informa cititorii printr-o corespondență trimisă de pe meleagurile buzoiene că localurile de vot nu aveau înfățișare de sărbătoare așa după cum cerea solemnitatea momentului, ci se prezentau mai degrabă ca niște „închisori de stat decât încăperi impozante unde cetățenii români, potrivit Convenției de la

⁴⁵ A.N.I.C., fond Min. de Int., Div. Adm., dosar 2/1859, f. 2.

⁴⁶ *Acte și documente...*, vol. IX, pp. 605-606; vezi și G. Cocora, *Pentru libertate și unitate...*, p. 69.

⁴⁷ A.N.I.C., fond Min. de Int., Div. Adm., dosar 108/1859, f. 157-158.

⁴⁸ *Acte și documente...*, vol. IX, pp. 524-525; vezi și Constanța Tănase, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 95.

Paris, în cunoștință, fără nici o opreliște aveau să exercite drepturile politice ce li s-au recunoscut”⁴⁹.

Cu toate acestea rămâne valabilă numai alegerea deputatului Mihalache Pleșoianu. Acest fapt era recunoscut și de consulul Franței. L. Beclard care l-a informat imediat pe ministrul său de externe, contele Walewski în legătură cu abuzurile ce s-au comis la Buzău⁵⁰. Diplomatul francez s-a adresat Căimăcămiei, care s-a văzut nevoită să trimită în districtul buzoian pe căpitanul Chirculescu cu o misiune specială. Ofițerul român a înaintat un raport superiorilor săi, în care înfățișa modul cum s-au desfășurat evenimentele. Autorul documentului releva că „deși nici o trebuință nu se simțea, fiind cea mai mare liniște de comun acord cu administratorul s-au rânduit patrulare militare în oraș”. Căpitanul Chirculescu a constatat de asemenea, chiar înainte de alegeri la adunările ce se organizau vii nemulțumiri între alegătorii direcți, pretextând că administrația nu se zorește a se conforma ordinelor guvernului. La 4/16 ianuarie 1859 au fost primiți alegătorii reintegrați prin hotărâri judecătorești și procedându-se la vot au fost aleși Ion Marghiloman cu 20 de voturi, respectiv Scarlat Voinescu cu 18 voturi. Căpitanul Chirculescu a constatat de asemenea că la alegerea deputatului de Buzău nu au existat incidente, nici neînțelegeri, nici o opoziție din partea adversarilor, Costache Deșliu fiind desemnat practic în unanimitate, fără vreo problemă cu 23 de voturi⁵¹.

La 13/25 ianuarie 1859 în urma câștigării luptei electorale, deputații buzoieni ai „Partidei Naționale” au mers *in corpore* la Palatul Episcopal unde au fost primiți cu multă cordialitate. Unul dintre ei s-a adresat P.S. Episcopului Filotei ținând un discurs emoționant în care a scos în evidență patriotismul înaltului ierarh. Vorbitorul a subliniat că înaltul prelat a susținut cu devotament și credință programul reformator al „Partidei Naționale”. Totodată, oratorul a relevat necesitatea ca puterile ocrotitoare să susțină mai ferm cauza unității românești”⁵².

Deputații buzoieni au fost prezenți la ședința de deschidere a Adunării Elective a Munteniei la 22 ianuarie 1859. În cadrul acestei prime întâlniri s-a hotărât organizarea unor comisii și validarea mandatelor deputaților. I. Marghiloman, S. Voinescu și C. Deșliu au intrat ca membri într-o comisie de validare. M. Pleșoianu nu a primit acceptul comisiei fiind considerat a fi ales ilegal. În consecință s-au organizat noi alegeri⁵³.

⁴⁹ „Românul”, I, nr. 5, din 15 ianuarie 1859.

⁵⁰ A.N.I.C., fond Min. de Int., Div. Adm., dosar 108/1859, f. 159.

⁵¹ D. A. Sturdza, *Însemnătatea Divanurilor ad-hoc din Iași și București...*, p. 752; „Steaua Dunării”, IV, nr. 13, din 20 ianuarie 1859; D. Ionescu, *op. cit.*, p. 148.

⁵² *Acte și documente ...*, vol. VIII, pp. 456-457.

⁵³ *Ibidem.*, pp. 588-590.

După cum este cunoscut la 5 ianuarie 1859, Alexandru Ioan Cuza a fost ales domn al Moldovei. Pe 24 ianuarie în urma unor ample dezbateri același domnitor a primit și tronul Țării Românești „cu unanimitatea voturilor exprimate adică 64”⁵⁴.

Buzoienii au salutat cu multă satisfacție și mândrie dubla alegere a lui Al. I. Cuza, organizând mai multe banchete. Cel mai important și reușit s-a desfășurat la 29 ianuarie 1859 în garnizoana militară a Buzăului fiind organizat de către căpitanul de cavalerie Nicolae Sabovici⁵⁵.

Tot acum locuitorii acestor meleaguri au expediat noului domn al celor două țări surori un mesaj de felicitare în care susțineau necesitatea prin care „Principatele Unite trebuie să aibă un singur cap”. Semnatarii scrisorii își exprimau convingerile într-un viitor mai bun „Te felicităm, manifestându-ți nemărginita bucurie cu care ne facem un corp de cinci milioane de români și întreaga speranță ce avem pentru viitorul fericit al nației sub egida și scutul tău părintesc, și te rugăm fierbinte Măria Ta ca să fixezi privirea ta părintească asupra noastră, a poporului ce suntem aduși în desăvârșită șovăire de mâinile sugrumătoare ale trecutului”⁵⁶.

Alegerea lui Cuza în ambele principate a reprezentat un act de voință a poporului român care a pus Marile Puteri ale Europei în fața faptului împlinit. Existau însă două guverne, două adunări legiuitoare și două capitale. Noul domn avea obligația să meargă atât la Iași, cât și la București. El a trebuit să părăsească capitala Moldovei și să se îndrepte spre cea a Munteniei. Al. I. Cuza s-a decis să efectueze această călătorie la începutul lunii februarie 1859. Drumurile erau într-o stare jalnică fiind desfundate, nepietruite și neamenajate. Din aceste motive ministrul din Lăuntru (Interne) a cerut luarea unor măsuri grabnice, în vederea reparării șoselei Focșani-Rm.Sărat-Ploiești-București, întărirea podurilor, curățirea șanțurilor de scurgere a apei etc.⁵⁷.

Inițial se stabilise ca noul domn să părăsească Iașiul în ziua de 2 februarie 1859, iar apoi se vorbea că plecarea va avea loc în zilele de 5-6 februarie 1859 întrucât pregătirile nu se încheiaseră. Ulterior ministrul de Interne al Moldovei i-a comunicat omologului său din Muntenia, Nicolae Golescu, că „Alexandru Ioan Cuza va porni miercuri 4 februarie din Iași. Urmează joi a mânca la Focșani, a doua zi vineri, va prânzi la Buzău și va mânca seara la Ploiești, iar a treia zi sâmbătă cu ziua va intra în București”⁵⁸.

⁵⁴ *Ibidem.*, p. 587.

⁵⁵ Ion Moldoveanu, *Aspecte din Epoca Unirii la Buzău*, în *loc. cit.*, p. 513.

⁵⁶ „Steaua Dunării”, IV, nr. 23, din 3 februarie 1859, p. 86; cf. și Constanța Tănase, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 97.

⁵⁷ G. Cocora, *Episcopul Filotei al Buzăului, luptător pentru Unirea Țărilor Române*, în *Biserica Ortodoxă Română*, an LXXVII, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1959, p. 50.

⁵⁸ *Acte și documente...*, vol. VIII, p. 803.

La 5 februarie 1859 Cuza ajunge la Bârlad, iar seara poposea în Focșani. A doua zi trece în revistă grănicerii și se îndreaptă spre Buzău.

Buzoienii i-au făcut noului domn o primire istorică. Încă de la marginea districtului, Al. I. Cuza a fost întâmpinat de subadministratorul plasei Slănic, iar la Poșta Călnău era așteptata de conducătorul județului. Înalțul oaspete a coborât din trăsură și a trecut pe sub Arcul de Triumf special amenajat în uralele și ovațiile mulțimii. El s-a întreținut cu localnicii, funcționarii districtului, veniți în întâmpinare, dar mai ales cu un țăran în vârstă căruia i-a adresat câteva vorbe mângâitoare „astfel că bătrânul ajungând vesel în sat, s-a socotit cel mai tânăr dintre tinerii satului”⁵⁹.

În apropierea intrării în orașul Buzău i s-a prezentat „comanda dorobanților cu cocardul tricolor ce a făcut mare impresie Măriei Sale Prințului”. Apoi la bariera orașului, Al. I. Cuza a fost întâmpinat de o impresionantă mulțime de toate vârstele și rangurile. Domnitorului i s-a oferit, potrivit tradiției străbune, pâine și sare, simbolurile îndestulării din care Cuza a rupt zicând: „Să trăiască înfrățirea românilor!”. Înalțul oaspete, potrivit ziarului „Steaua Dunării” din 17 februarie 1859 „fu primit de orașeni în mare număr și de toată treapta”. O altă publicație a vremii, ziarul „Românul” arăta că „Măria Sa a fost condus în oraș (...) în sunetul clopotelor și mișcarea tuturor reprezenta mișcarea adevăratei învieri a românilor”⁶⁰.

La Episcopie, Domnul Unirii a primit mai întâi raportul escadronului de cavalerie chiar de la comandantul său, maiorul Filipescu. În aclamațiile entuziaste ale mulțimii a intrat în Catedrala Episcopală unde a fost întâmpinat „de bunul patriot, episcopul Filotei”. Cu această ocazie, profesorul D. Racoviță, de la Seminarul Teologic „Chesarie Episcopul”, a rostit un frumos cuvânt de bun venit, care potrivit mărturiilor vremii „a mișcat foarte mult simțămintele Majestății Sale”. Vorbitorul a evidențiat faptul că națiunea română „celebrează acum una din cele mai frumoase și strălucite zile ale vieții sale, în care triumfează marea cauză a Unirii, prin sosirea Măriei Tale în pământul nostru”. El arăta, mai departe, că solemnitatea acestei zile mărețe, atât de dorită, interesa deopotrivă pe toți românii care, cu dragoste, bucurie și respect se adunaseră pentru a-l întâmpina „Toți cetățenii de la mic la mare, copii, tineri și bătrâni, de tot sexul, de toată starea toți ca niște fii plini de dragoste se îngrămădesc să întâmpine pe Măria Ta”. La această bucurie comună lua parte „însemnata Eminentă, căpetenie a acestei Eparhii, cum și corul episcopal împreună cu tot clerul eparhiei Buzău, care prin el își prezenta

⁵⁹ *Ibidem.*; vezi și Gheorghe Mihai, *Domnitorul Al. I. Cuza la Buzău*, în „Îndrumător Bisericesc”, Episcopia Buzăului, I/1982, pp. 197-198.

⁶⁰ C. I. Stan, *Alexandru Ioan Cuza și Buzăul*, în „Glasul Adevărului”, serie nouă, an XII, nr. 122, ianuarie-martie 2001, p. 121.

cele mai umilite respecte și mărturisirea cea mai sinceră de adâncă bucurie ce simt”. Oratorul arată, în continuare, că „norii negri și amenințători de furtună și viscole ce copleșesc orizontul României s-au făcut nevăzute înaintea luminii de viață”. Cunoscutul profesor aprecia că „Acum, Muntenia și Moldova ambele surori unite tresar de bucurie de la o margine la alta”. De aceea, profesorul de la Seminar era plin de optimism căci după opinia sa „orizontul nostru este limpede și întins (...). O frumoasă perspectivă ni se deslușește și mângâitoare speranțe revăzând cu ochii pe acela pe care românii l-au căutat, pe care Adunarea Națională, în unanimitate, l-a ales și pe care inimile și sufletele românilor într-o unire și într-un vers l-au aclamat”. Vorbitorul evidențiază faptul că Unirea Principatelor a fost un act de voință al românilor din ambele țări conștienți că numai astfel pot fi mai puternici și vor reuși în acest mod să înfrunte greutățile și vicisitudinile: „Românii munteni, cu frații lor de peste Milcov, au văzut, au cunoscut s-au pătruns adânc numai prin unire și înfrățire sunt un singur domn și steag pot să-și apere drepturile, onoarea și demnitatea națională”. Profesorul D. Racoviță a adus, apoi, un profund omagiu înaintașilor, marilor domnitori și voievozi români care au luptat pentru independența și unitatea neamului: „O! suflete fericite și nemuritoare al lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul! O voi eroilor strămoși, care cu viața și sângele vostru ați apărut onoarea Măriei Tale ca să se răsfrângă asupra generației crescânde ca să o facă vrednică de viitorul ce se deschide. Unirea, frăția, egalitatea, dragostea și probitatea”. Oratorul îi dorea, în final, Domnitorului Unirii „Să se împlinească prevederile Constituției după literă și spirit și să facă așa fel ca legea să domnească, nu arbitrariul, iar pacea, frăția, legalitatea să fie pentru toți întru toate”⁶¹.

După rostirea acestui discurs emoționant, plin de patos, Al. I. Cuza, însoțit de Mihail Kogălniceanu a mers în clădirea Seminarului Teologic aflată în incinta Episcopiei, gazdă fiind episcopul Filotei. Aici domnitorul a fost întâmpinat de elevul seminarist Teodor Georgescu cu un cuvânt de bun venit. Tânărul învățacel îl compara, exagerând, pe Vodă Cuza cu Mesia: „Și astfel s-a zis în legea veche despre Mesia Mântuitorul, lumea pe care omenirea îl aștepta cu nerăbdare, dorindu-i mângâierea sa; astfel și-a urmat Mesia după venire și mângâindu-i pe cei interesați”. Adolescentul seminarist scrutează însă viitorul fericit al poporului român „așteptând de la Măria Sa ștergerea a toată fărâdelegea și mântuirea precum oarecând israilitenii așteaptă de la Mesia”. Cuvântarea lui T. Georgescu a avut o latură profetică la final el spunând: „Îndeplinească-se dorințele românilor, toate trebuințele lor (...), fiecare supus

⁶¹ „Românul”, III, nr. 20, din 17 februarie 1859; Dionisie Romano, *Principii de retorică și elocvență la Amvon*, vol. II, Iași, 1859, pp. 65-70; Eduard Nicolescu, Valeriu Nicolescu, *Grecii de la Buzău*, Buzău, 2009, pp. 162-163.

al Măriei Tale să te privească drept un părinte, decât ca pe un stăpân. Facă Domnul ca fiecare român, supt cârma Măriei Tale să zică <<Acum a sosit mântuirea noastră>>”⁶².

Discursul tânărului seminarist exprima, de fapt, o stare de spirit. Românii își puneau mari speranțe în noul domn, care să le aducă legalitate, solidaritate și prosperitate.

După vizita întreprinsă la Seminarul teologic, Al. I. Cuza s-a îndreptat spre palatul Episcopal unde a fost întâmpinat cu multă cordialitate de o delegație alcătuită din 12 doamne, reprezentând protipendada orașului. În numele lor a vorbit frumoasa doamnă Irina Marghiloman, soția lui Iancu Marghiloman, mama viitorului om politic buzoian Alexandru Marghiloman. Ea s-a născut în anul 1833, fiind descendentă a unei familii boierești din Oltenia, familia Izvoranu. Tatăl ei Alexandru Izvoranu avea moșii în județul Olt, iar mama sa Linița Butculescu era fiica paharnicului Constantin Butculescu. Irina s-a căsătorit la vârsta de 17 ani cu Ion Marghiloman. Cei doi au avut trei copii: Elena (n. 1851), Alexandru (n. 1854) și Mihai (Mișu)⁶³.

Tânăra doamnă a rostit cu acest prilej un discurs emoționant: „Sub impresia strălucitelor evenimente, prin care țara noastră se ridică astăzi la treapta ce i se cuvine, salutând în voi reîntruparea glorioaselor zile antice, când mamele romane strigau fiilor lor să moară sau să vie învingători, ne socotim ferice a vă putea prezenta expresia viilor sentimente de bucurie și orgoliu național, cu care mamele de familie din acest district vin a vă aduce prin noi omagiile lor respectoase și sincere, și a ruga cerul ca aureola de glorie și de mărire națională ce încinge fruntea Măriei tale, să se răsfrângă asupra generației crescânde ca să se facă vrednice de viitorul ce se deschide. Trăiască măria Sa Alexandru Ioan I, domnul stăpânitor al României Unite!”⁶⁴.

Discursul Irinei Marghiloman a făcut o foarte bună impresie participanților. Relevând acest lucru, ziarul bucureștean „Românul” aprecia că el: „a exprimat cu atâta demnitate” dorința românilor de unire, încât „a cauzat domnitorului o desăvârșită emoție”⁶⁵. Se spune că cea mai frumoasă femeie de la curbura Carpaților” l-a impresionat atât de tare pe noul domnitor încât el a invitat-o în Palatul Episcopal unde a avut loc masa oficială, discutând apoi,

⁶² Gion D. Ionescu, *Un elev seminarist întâmpină pe domnitorul Alexandru Ioan Cuza*, în „Glasul Bisericii”, an LXI, nr. 1-3, ianuarie-martie 1982, p. 153.

⁶³ Lucian Predescu, *Enciclopedia României*, ed. a II-a anastatică, București, 1999, pp. 450-451.

⁶⁴ *Acte și documente...*, vol. VIII, p. 871; Valeriu Nicolescu, *Familia Marghiloman și Buzăul*, în „Mousaios”, V/1999, p. 232; Gh. Mihai, *op. cit.*, p. 198; Constanța Tănase, *op. cit.*, p. 98.

⁶⁵ „Românul”, III, nr. 20, din 17 februarie 1859.

după gurile rele, „despre unele, despre altele, ca doi oameni tineri și frumoși până târziu în noapte”⁶⁶.

Seara atmosfera în oraș a fost feerică. Corespondentul ziarului „Românul” înfățișa această stare de spirit extraordinară într-o corespondență expediată de pe meleagurile buzoiene și publicată în a doua jumătate a lunii februarie astfel: „Torțe aprinse, globuri luminoase, feluri de transparente artificiale și osebite tablouri reprezentând Unirea Principatelor Române, a armelor lor, a inițialelor numelui M. S. Prințul, diferite alte embleme și inscripții, se vedeau luminând de-a lungul străzilor pavoazate cu stindarde tricolore, pe care se plimbau locuitorii orașului”. Bucuria era atât de mare, încât buzoienii erau însoțiți de lăutari, strigăte și aclamații auzindu-se pretutindeni. Toate acestea făceau „un ecou în atmosferă, unde chiar luna și stelele se părea că iau parte la această sărbătoare națională”⁶⁷.

Impozanta manifestare a locuitorilor orașului și județului Buzău a culminat cu reținerea aici, peste noapte a domnitorului. Programul inițial al deplasării spre București s-a schimbat astfel complet. Relevând acest lucru, ziarul bucureștean „Naționalul” își informa cititorii că sosirea lui Vodă Cuza la București s-a amânat. În loc de 7 februarie, așa cum se stabilise la început, șeful statului va ajunge pe 8 întrucât „orașenii din Buzău au invitat pe domn de a dormi în orașul lor, spre a împărtăși mai mult din plăcerea de a-l avea între dânșii”⁶⁸.

În cea de a doua zi a vizitei înaltului oaspete i-au fost prezentați funcționarii publici ai orașului și corpul negustoresc. Cu aceeași ocazie, profesorul Chirculescu a ținut un frumos discurs, după care la orele 11,30, domnitorul, în aclamațiile entuziaste și frenetice ale numerosului public alcătuit din femei bărbați, tineri, copii și bătrâni a plecat spre Ploiești pe Strada Mare. Martorul acestor clipe emoționante Matei Chirculescu consemna câteva rânduri în anul 1865, pe o Cazanie, apărută la București în anul 1829 despre starea de spirit a buzoienilor următoarele: „A doua zi era duminică, am mers printre salve de focuri. Pe ambele părți, armata din Buzău pedestră pe de o parte și călărima pe alta, distanță mai întinsă. Apoi în curte <<Hora Unirii>>, în strigăte de <<Ura !>>, <<Trăiască Alexandru Ioan Cuza!>>. Fetele jucau la o parte în costum național și având fiecare persoană tricolorul înfipț la brâu. La 12, Cuza a plecat înainte, spre București, în strigăte de ura și în sunetele a patru

⁶⁶ Nicoale Peneș, *Alexandru Marghiloman – Lordul valah. O viață cu lumini și umbre*, vol. I, Buzău, 2007, p. 23.

⁶⁷ „Românul”, III, nr. 20, din 17 februarie 1859.

⁶⁸ „Naționalul”, III, nr. 18, din 8 februarie 1859; Ec. Gh. Ionescu, *op. cit.*, p. 33; Antonie Plămădeală, *Episcopi ai Buzăului în cultura românească*, în vol. „Spiritualitate și istorie la Întorsura Carpaților”, vol. II, Buzău, 1983, p. 97.

clopote (...). Toți cu bucurie că s-au unit două țări și că s-a împlinit articolul 54 din Tratatul de la Paris”⁶⁹.

Vizita lui Al. I. Cuza la Buzău a fost un adevărat succes. Corespondentul publicației „Steaua Dunării” scria în a doua parte a lunii februarie 1859 într-un articol următoarele: „A doua zi se înfățișează Măriei Sale, funcționarii publici cu corpul negustoresc, când D-l Chirculescu, profesorul Școalei publice îi adresează un discurs expresiv la care Măria Sa expuse că este cu deosebire pătruns de simțăminte a căror expresie se vede pe fața fiecăruia și că dorește a face cu totul o mai aproape cunoștință. Iar pe la ora 1 și ½ porni spre capitala României prin orașul Ploiești, însoțit de o companie de dorobanți și condus de aceeași tinerime călare și de alți mulți orășeni cu trăsurile pe Strada Mare a orașului în aclamațiile poporului ce-l inunda cu flori ce se aruncau de către doamne după toate ferestrele pe unde trecea într-adins încet spre a putea primi buchetele. În acest chip, Măria Sa în lungul drumului fu întâmpinat și aclamat de o nenumărată mulțime de locuitori”. Corespondentul ziarului, menționat mai sus, sublinia de asemenea că poporul a rămas încântat de blândețea și bunătatea domnitorului, fiind convins că „s-au deschis nației române porțile aceluia viitor ferice pentru care s-au luptat strămoșii noștri și mulți se martirizaseră până în ziua de astăzi, sacrificându-și averea și viața”⁷⁰.

Opinia publică internațională era informată în legătură cu deplasarea și intrarea lui Cuza în București. Consulul general al Marii Britanii în România Robert G. Colguhoun arăta într-un raport expediat din București la 8/29 februarie 1859 ministrului său de externe J. H. Malmesbury din Londra că „Intrarea domnitorului nou ales trebuia să aibă loc ieri, dar el a mai rămas o zi la Buzău, așa că a intrat în oraș astăzi, duminică, zi în care agenții Austriei și Franței care locuiesc pe strada principală și-au ridicat, totuși, steagurile. La barieră a fost ridicat un arc de triumf pe unde a intrat într-o caleașcă ce-l aștepta, primind mai înainte din partea corporațiilor tradiționala pâine și sare. O mulțime din partea păturilor de jos a ieșit să-l întâmpine, printre aceștia aflându-se în mod evident tăbăcarii și măcelarii de la periferie. El a intrat în oraș urmat de cavalerie și dorobanți, s-a dus la Mitropolie unde s-a oficiat un *Te Deum*, apoi la Adunare, unde erau prezenți miniștrii, clerul și deputații. Mitropolitul, deschizând <<Regulamentul Organic>>, a trecut la citirea jurământului indicat pentru domnitor, când principele l-a întrerupt pe Eminența Sa și, ridicând mâna dreaptă a jurat că: <<va continua opera de Unire pe care adunarea a început-o, că nu va da înapoi din fața nici unei greutăți. Nici chiar a

⁶⁹ Alexandru Gaiță, *Alexandru Ioan Cuza – O mărturie contemporană*, în „Viața Buzăului”, supliment 1983, p. 17.

⁷⁰ „Steaua Dunării”, V, nr. 35, din 17 februarie 1859.

unui pericol și că, cu ajutorul lui Dumnezeu și al poporului, speră să o ducă la bun sfârșit”⁷¹.

La rândul său Jacques Poumay consulul Belgiei la București relatea într-un raport înaintat pe 10/22 februarie 1859 ministrului său de externe A. Vriere că principele Alexandru Ioan I și-a făcut intrarea în București duminică 8/20 februarie curent la ora 1 după-amiază. El sublinia că „Începând cu ora 10 dimineața, întinsa câmpie de la Băneasa, situată dincolo de una din barierele Capitalei era invadată de lume, trăsură și o mulțime de călăreți”. Autorul documentului reiterea faptul că domnitorului i s-a oferit, potrivit vechiului obicei, pâine și sare, iar „șase sute de milițieni au fost mobilizați. Toate casele din oraș pavoazate; pretutindeni drapele, ghirlande de flori, peste tot această deviză scrisă cu caractere mari Unirea face puterea (...).

Mitropolitul, un bătrân firav, i-a adresat un scurt discurs, pe care nimeni nu l-a înțeles. Principele i-a mulțumit cu amabilitate și a rostit următorul jurământ:

„Jur în numele Sfintei Trinități și în fața țării că voi apăra cu sfințenie drepturile și interesele Principatelor Unite, că în timpul domniei mele voi veghea la respectarea legilor întru totul și pentru toți, că nu voi avea în vedere decât binele și fericirea națiunii române. Așa să-mi ajute Dumnezeu și compatrioții mei”⁷².

O săptămână mai târziu, pe 17 februarie/1 martie 1859 L. Beclard preciza într-un amplu raport înaintat la Paris contelui Walewski că deplasarea colonelului Cuza de la Iași către București „a fost amânată cu vreo zece zile. Această întârziere era, în general atribuită dorinței domnitorului de a se aștepta investitura Porții Otomane, cel puțin ca principe al Moldovei”. Diplomatul francez relatea, în continuare, că „Pe 2/16 februarie, el părăsea Iașul pentru a se îndrepta spre București. Două zile mai târziu traversa Milcovul mic râu ce străbate orașul Focșani și desparte cele două Principate, pe 18 el se opri la Buzău, pe 19 la Ploiești și duminică 20 februarie își făcea intrarea în București (...).

Mari pregătiri fuseseră făcute de către domnul Golescu, ministrul de interne, pentru a-l primi cu fast pe reprezentantul națiunii române. Stâlpii decorați cu banderole, cocarde, pancarte, embleme, stindarde, se înălțau sau fluturau pe toate străzile, pe care urma să le parcurgă cortegiul. La intrarea în oraș, un arc de triumf fusese improvizat în câteva zile. Erau adunate în jurul acestui monument toate forțele militare care compuneau garnizoana Bucureștilor, în așteptarea colonelului Cuza. Această mică trupă însă părea

⁷¹ *România la 1859. Unirea Principatelor Române în conștiința europeană. Documente externe*, vol. II, București, 1984, p. 401, doc. 143.

⁷² *Ibidem.*, pp. 403-404, doc. 144.

îneacă în mijlocul unei mulțimi imense, care încă de dimineață se pusese în mișcare. Spre ora a doua a după-amiezii, uralele îndepărtate au anunțat sosirea acestui principe, al cărui nume a ieșit subit din anonim, și a cărui persoană încă necunoscută, suscitase deja atâtea speranțe și provocase atâtea entuziasm. Cu excepția consulului general al Austriei, toți colegii mei și-au dat întâlnire la mine pentru a vedea cortegiul trecând.

Părăsind trăsura sa de călătorie, la intrarea în oraș, colonelul Cuza a luat loc împreună cu domnul Golescu, într-o caleașcă descoperită, care în curând începuse să meargă la pas. Noul domnitor purta, precum predecesorii săi, uniforma militară prescrisă de Regulamentul Organic (...).

Toți miniștrii în afară de domnul Golescu îl așteptau pe Cuza la Mitropolie. A fost primit cu mult fast. După ce a sistat la celebrarea *Te Deum*-lui s-a îndreptat spre Adunare (...). Cu mâna pe Evanghelie, el a depus jurământul”⁷³.

Impresionați de personalitatea covârșitoare a domnitorului Alexandru Ioan Cuza și conștienți de necesitatea realizării grabnice a Unirii depline buzoienii au primit cu multă bucurie oștile moldovene aflate în drum spre tabăra de la Florești, unde s-au unit cu cele muntene. Un document al vremii afirmă că orașenii de aici având satisfacția de a vedea în mijlocul lor o armată din nația sa au hotărât ca pe timpul cât va sta cvarțiruită în satele lor să le înlesnească mâncarea de la dâșii spre semn de dragoste”⁷⁴.

Bolnav, episcopul Filotei s-a retras pe data de 19 iunie 1859 la mănăstirea Ciolanu. Aici a fost, de altfel înmormântat. Opt ani mai târziu, în 1868, rămășițele sale pământești au ajuns la Episcopie, unde Episcopul Dionisie Romano s-a îngrijit de reînhumarea lor.

Meritele episcopului Filotei sunt incontestabile deși unii, fie din necunoaștere, ori din rea voință au încercat să le minimalizeze”⁷⁵.

El s-a dovedit a fi pe lângă un remarcabil luptător unionist un important iubitor de cultură și filantrop. A sprijinit dezvoltarea învățământului buzoian, stăruind pentru înființarea cât mai multor școli destinate luminării poporului. Așa se explică de ce în *Testamentul* său, redactat cu aproape doi ani înaintea morții sale pe 28 decembrie 1858 a lăsat 15.000 de galbeni „școlii românești din acest oraș”, dar și a unei școli cu „științe mai înalte, cum și o catedră de științe comerciale” precum și susținerea la studii a doi-trei tineri silitori. Capela română de la Paris primea 2.000 de galbeni, biblioteca personală a ierarhului a

⁷³ *Ibidem.*, pp. 430-431, doc. 151.

⁷⁴ Relu Stoica, Doina Ciobanu (editori), *Istoria plaiurilor buzoiene. Texte și documente*, Buzău, 1997, pp. 64-65.

⁷⁵ N. Iorga, *Istoria bisericii românești*, vol. I, ed. a II-a, București, 1929, pp. 257 - 289; Dimitrie Gh. Ionescu, *Seminarul de la Buzău 1836-1936*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an LV, nr. 3-4, martie-aprilie 1937, p. 26 (extras).

fost donată Seminarului teologic din Buzău, împreună cu 1.000 de galbeni. Tot aceeași sumă o primea fiecare schit din eparhie și Colegiul „Sf. Sava” din București⁷⁶. Guvernul la cererea domnitorului nu a respectat, din păcate, aceste prevederi testamentare și a confiscat sumele donate⁷⁷. Episcopul Filotei apare, deci, ca un ierarh cu grijă de aproapele său. A fost pe lângă un înflăcărat luptător pentru Unirea țărilor surori și un însemnat cărturar⁷⁸ sosit ca atâția alții de pe meleagurile transilvane, unde s-a născut acum mai bine de două sute de ani. Prin aceste rânduri se poate spune că i se aduce un modest omagiu față de neobosită și rodnică sa activitate pusă în slujba eparhioților.

Résumé

L'étude analyse l'activité d'évêque Filotei pour l'Union de Principautés Roumaines. L'Union est étroitement liée à la personnalité de Alexandru Ioan Cuza et le choix de la règle des deux principautés le 5 janvier 1859 en Moldavie, le 24 janvier 1859 en Valachie. Toutefois, l'union a été un processus complexe fondé sur une forte proximité culturelle et économique, entre les deux pays.

Après l'élection de Cuza à Iassy et à Bucarest, le prince a visité, dans sa route vers la Capitale, deux fois la ville de Buzău, étant reçu avec des éloges des belles femmes, et des manifestation populaires.

Dans cet action l'évêque Filotei avait un contribution considérable.

L'union de 1859 représente la finalité d'une lutte historique les habitants de Buzău en ayant une contribution réelle et directe.

⁷⁶ Ec. Gh. Ionescu, *op. cit.*, p. 62; Veronica Vulpe, *Episcopul Filotei precursor al Școlii Comerciale Superioare de băieți din Buzău*, în „Almanah Bisericesc”, Buzău, XVII-XVIII/1999, pp. 152-153.

⁷⁷ Situația bugetului fiind extrem de dificilă s-a impus această măsură și, totodată, a fost, într-un fel, dictată și de atitudinea lui Filotei, de la 1848, vis-à-vis de liderii revoluționari de la Buzău duși la Văcărești. Ar mai fi de amintit acțiunea lui Negulescu, prefectul județului Buzău care, în 29 mai 1863, după demersurile ministrului *ad-interim* de la Culte, Robescu, se adresa Locotenentului de episcop cerându-i să delege un reprezentant pentru a asista la cercetările ce urmau să se efectueze la mănăstirea Berca pentru depistarea banilor îngropați aici de episcopul Filotei. Agitația se va domoli, iar insuccesul operațiunii era raportat de către protopopul Petru de la Buzău în 5 iunie 1863; cf. Arh. Naț. Buzău, fond Episcopia Buzău, dosar 11/1863, f. 7.

⁷⁸ Episcopia Buzăului se adresa ministerului la 3 mai 1866 în legătură cu organizarea licitației pentru vinderea cărților tipărite de episcopul Filotei – 25 de titluri. În final la nivelul episcopiei se ajungea la concluzia că locul acestora ar fi la bisericile sărace în tipărituri; cf. Arh. Naț. Buzău, fond Episcopia Buzău, dosar 11/1866, *passim*.